

ու տուեալները, ինչ որ կան պ. Դէշանէլի, Պէնլըվէի, Ա. Ֆրանսի և միւս ատենախօսների մէջ, աղագոյցանելով, որ արեան այդ ահուկի ոճրի գործը թէև կատարուած է թիւրքերի ձեռքով, սակայն նախապատրաստուած, ծրագրուած և կազմակերպուած է Գերմանիայի միջոցով:

Տ. ծ. վ.

Ն. Վեհափառութեան անունով ստացուած են Զատկական տօների առթիւ բազմաթիւ շնորհաւորական և շնորհակալական գրութիւններ, մանաւանդ գաղթականութեան ղեկավար Վայրերից, որոնց մէջ իրենց ջերմ, որդիական, անկեղծ զգացումներն են արտայայտուած անվերապահ կերպով ու սիրտն են բանում գաղթական Հայութեան բեկորները իրենց Հոգևոր Տիրոջ և հանուրց Հօր առաջ, շատ անգամ անսեթեւեթ, պարզուկ ու զեղջուկ ոգով, սակայն սրտի խորքից և կատարեալ հաւատով:

Աւելորդ չենք համարում այդ բազմաթիւ գրութիւններից դնել այստեղ երկուսը, Ս. Էջմիածնի և Երեւանի գաղթականութեան կողմից, որոնցով շարեւ կարելի է մօտաւորապէս և միւսները:

Աստուածորդոյն Ս. Յարութեան սա նուիրական տօնին առթիւ համարձակութիւն ունիմք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Հովուապետիդ ներկայացնել մեր երախտագիտական զգացումները և շնորհաւորական խօսքերը, որոնք արտայայտութիւն են նահատակ ու վտարանդի թիւրքահայ հատուածին:

Երկրորդ Զատիկն է, որ կը տօնէ քրիստոնեայ աշխարհը Աւետարանի Բանին հակառակ արիւնի ու աւերի շնչով. Փրկչի Յարութիւնն է, և կը տօնէ Հայաստանեայց եկեղեցին բխրաւոր զոհերով յանուն քրիստոնէութեան և քաղաքակրթութեան ազգերու սոյն գօտեմարտին մէջ: Վեհափառ Տէր, աշխարհաւեր պատերազմի առթած ահաւոր ազէտը համայն Հայութեան և մասնաւորապէս թիւրքիոյ Հայոց գլխին, արիւնոտած է Ձեր սիրտը, վրդոված Ձեր միտքը, Հայր, տեսանք յստակօրէն այն սև վիշտը և խորունկ կսկիծը Հայոց Հայրապետութեան սրտին, երբ աւելի

ևս անագորոյն խոշտանգուած քան առաջինը, Վասպուրականի ճողոպրած, արիւնլուայ և հալածական բեկորները, մէկ կողմէ անգութ թշնամու սպառնալիքներէն փախստական Մայր Աթոռ զիմեցին, Հայոց Հովուապետի հովանու տակ սթարուելու եւ Ս. Էջմիածինն էր, որ առաջին առթիւ իր թեկերուն տակն առաւ ինքնուրուած ձաղուկները բազմահազար Վեհափառ Տէր, Դուք էիք, որ ի տես Ձեր հօտի արիւնաքամ որդիներուն, ի սպաս դրիք գերագոյնը, Հայոց Հայրապետական խօսքն ու կրօնը—փրկել բեկորները Հայութեան: Եւ կովկասահայ աշխատաւորն ու դիւղացին, վաճառական ու արհեստաւոր, մտաւորական ու հոգեւորական, առանց ղասակարգային խտրութեան, Հայրապետին հետ միասին ձեռք կարկառեցին մխիթարելու ու փրկելու մեզ, թէև հարկ եղաւ կրել ծանր զոհեր ևս, բայց և կարելի եղաւ ամոքում և սփոփանք սիրել ընդհանուր Հայրապետական բոլոր թեմերուն մէջ

Վեհափառ Տէր, համազգային սոյն միահամուռ ճիգերուն հետ համընթաց, մեծ զօրավիգ մը եղաւ Ձեր ազգու միջնորդութիւնը Ռուսաց մեծազօր Պետութեան առաջ, հրաւիրելով կառավարութեան ուշադրութիւնը հանդէպ մարտիրոսւող Թիւրքահայութեան, որ սատարող եղաւ Ռուս ղէնքի յաջողութեան՝ իր կիանքի գնովը:

Վեհափառ Տէր, Յարութեան այս մեծ տօնը, դարեր շարունակ, քրիստոնեայ աշխարհին համար եղած է գաղափարի յաղթութեան տօն մը: Միածինը չարչարուելէ, թաղուելէ հոք, երբորդ օրը կը յառնէ, կը յաղթանակէ. գաղափարը կը լուսափայլէ, արդարութիւնը և ճշմարտութիւնը կը դառնայ անմահ: Փոքրիկ ազգի մը զաւակներն ալ մենք ենք, հարազատներ այն հատուածին, որ ահա 600 տարիներէ ի վեր կը շարչարուէր, կը տառապէր, կը կոտորուէր, բայց միշտ ալ Արդարութեան լոյսն իրեն առաջնորդ գաղափարի կնիքը իր ճակտին և յաղթութեան յոյսը իր սրտին, կը յաղթահարէր անիկա խաւարակուռ ուժերն ու բարբարոս բռնութիւնը: Բայց այս վերջին աննախընթաց ու աշխարհաստան կոտորածները եղան Թիւրքահայ ժողովրդի խաչելութիւնն ու թաղումը:

Պիտի գնայ արդեօք երբորդ օրը, Վեհափառ Տէր, որպէսզի Թիւրքահայը յառնէ, յաղթանակէ անոր արդարութիւնն ալ և ծագի արշալոյսը պայծառ հայրենի դաշտերուն և սարերուն վրայ ողորդուած հարազատներու յորդանոս արիւնով և ծածկուած հազարաւոր անմեղներու բզկտուած գիւկներով:

Կապրինք յոյսով, դարերու տառապանքին մէջ թրծուած ամբակուռ յոյսով մը թէ այս ահաւոր խաչելութիւնէն հոք պիտի գայ անպատճառ Թիւրքահայու յարութեան օրը, որովհետև դա-

դափարն ու արդարութիւնը որուն համար կը զոհաբերուի Թիւրքահայը, աստուածային են, իսկ աստուածայինը երբէք չի մեռնիր: Ահա յարութեան տօնի մեզ ներշնչող վերապրումի այն բարձր գերական, որուն կառչած պիտի ապրինք և յառնենք կազդուրուած աշխարհաստան փոթորկէ մը յետոյ: Այստեղ է ահա, որ կսպասենք Ամենայն Հայոց Հայրապետի գերագոյն դերը՝ ուղղելու և ընթացք տալու Հայկական բոլոր ուժերու և միութիւններու համագործակցութեան Մայր Հայաստանի վերաշինութեան մեծ աշխատանքին:

Սոյն գաղափարով տոգորուն, Վեհափառ Տէր, Թիւրքահայ վտարանդի որդիներդ՝ պահիկ մը մոռցած իրենց ցաւն ու վիշտը՝ Զեզի կուգան բանալով իրենց սիրտն ու միտքը, յայտնելու իրենց իղձերը և շնորհաւորելու Փրկչի յարութիւնը:

Մատչելով ի համբոյր Ս. Աջոյդ, մնամք խորին ակնածանօք

ի դիմաց Երեւանի Թիւրքահայ փախստականներու յանձնաժողովի

(ՍՅՈՐԱԳՐՈՒՄԻՆԵՐ)

... . Ներկայ համաշխարհային պատերազմի, սոյն ամենատագնապալի գոյամարտին մէջ, երբ՝ ճակատագրակտն բերումով, ազգերի ապագայ բաղդը պիտի վճռուի, հեռու չէ՝ նաև բաղդերու այդ վճիռը տնօրինուելու մեր մարտիրոս-նահատակ ազգին, որ զարեւել է ի վեր արիւնի և աւերի աշխարհէն՝ իւր գոյութիւնը պահպանող սիրեցեալ հանգրուանին վրայ կանգնելով՝ պարզուած է ընդմիջտ իւր արիւնոտ դրօշակը, ամենախորունկ հաւատքի և յոյսի խաչանիշով փառազարդուած, բողոքող հանդիսանալով զինքը դաւող խաւարակուռ ոսոխների դէմ՝ խաւարը վանելու և լոյսը սփռելու:

Եւ անտարակոյս, հալածանքի, զուլումի և տանջանքի հետևանք եղող, հայկական ապագայ վերածնութեան միակ իղէալը, քաղաքական դառնաղէտ պարագաներու բերումներով, պիտի ստիպէր Տաճկահայոց ճողոպրած մնացորդին ուրանալ ամէն ինչ և ապաստան որոնել Կովկասեան հնաւանդ աշխարհին մէջ, ընդ հովանեաւ Մայր Աթոռոյ Կաթողիկէ Սբ. Էջմիածնի:

Վեհափառ Տէր, մեր ցիզի սոյն դժնդակ ապրումներու ժամանակի հովուապետութեան Ս. Աթոռը վիճակուած լինելով Զերդ Վեհափառութեանը՝ անտես կարելի չէ առնուիլ մեր վտարանդի և տարագիր ժողովուրդի բեկորներուն տնտեսապէս հոգացողութեան այն վեհ եռանդն ու ոգևորութիւնը, զոր ունեցած են ցարդ Կով-

կասի, Ամերիկայի և այլ զանազան տեղերու մեր Հայ եղբայրակիցները, յանձին ամենաբարձր ջանիւք և անմիջական վերահսկողութեամբ Ս. Օծութեանդ:

Արդ՝ Վեհափառ Տէր, այդ մասին, ընդունիլ կը խնդրէինք մեր որդիական ամենախորին շնորհակալութիւնները:

Եւ որովհետեւ Աստուածորդւոյն Ս. Յարութեան Տօնը կը տօնուի, տօն մը, որ դարերէ ի վեր զուգադիպուած է հայ ազգի կեանքի նկարագրին: Որովհետեւ սոյն տօնի հերոսը հանդիսացող Յիսուս Փրկիչը, իրեն վիճակուած սոսկալի չարչարանքի, խաչի և մահուան գրկէն, յաղթական ազատ դրօշակով յառնեց, տապալելով խաւարասէրները՝ և տալով աշխարհին Քրիստոնէութեան նուիրական լոյսը, կը յուսանք որ տառապեալ Հայն էլ իր Յրեմ Օրուան դժնդակ մղձաւանջէն յաղթական դուրս կուգայ և մեր աւերակներու վրայ փութով կը կերտուի Հայ Վերածնունդը:

Շնորհաւորելով Փրկչի Ս. Յարութիւնը, կը միամբ ի համբոյժ Պ. Աջոյդ Ամենախորին Ակնածանօք,

(Ստորագրութիւններ)

